

Dobre praktyki z obszaru readaptacji społecznej osób opuszczających zakłady penitencjarne - współpraca pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Zabrzu a Fundacją „Pomost”

W gminie Zabrze od 2014 r. zawiązała się współpraca pomiędzy fundacją „Pomost” a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Zabrzu.

Fundacja „Pomost” z siedzibą w Zabrzu przy ul. Wolności 276/15 jest pierwszym w Polsce stacjonarnym ośrodkiem dedykowanym pracy z osobami opuszczającymi jednostki penitencjarne. Realizuje specjalistyczny roczny program terapeutyczno – adaptacyjny, oparty na teoretycznym modelu przygotowanym przez Katolicki Uniwersytet Lubelski. Plan readaptacji przewiduje udział w społecznościach terapeutycznych, terapii grupowej, aktywizacji zawodowej, treningach umiejętności psychospołecznych. Każdy z mieszkańców realizuje program przy wsparciu indywidualnego asystenta readaptacji (psychologa, terapeuty uzależnień, psychoterapeuty bądź pedagoga).

W pierwszym etapie pobytu w ośrodku praca z klientem opiera się na budowaniu relacji w duchu dialogu motywującego oraz rzetelnej diagnozie potencjału readaptacyjnego. Jest to również czas adaptacji do nowego środowiska oraz norm i zasad panujących w ośrodku. Narzędzia wykorzystywane w pierwszym etapie oraz przez cały pobyt w ośrodku to społeczność „przepustkowa”, społeczność korekcyjno-terapeutyczna oraz indywidualny kontakt z asystentem osoby opuszczającej zakład karny. Już od pierwszego miesiąca pobytu pracownicy Pomost zwracają uwagę na rozwój umiejętności psychospołecznych w tym szczególnie komunikacji interpersonalnej oraz umiejętności rozpoznawania i wyrażania swoich emocji. Po pierwszym miesiącu rozpoczyna się praca nad budowaniem indywidualnego planu readaptacji, który realizowany jest przez każdego mieszkańca do końca jego pobytu w ośrodku. Osoby uzależnione mają możliwość udziału w terapii uzależnień. Pobyt w ośrodku trwa 12 miesięcy, po tym czasie mieszkaniec ma możliwość przejścia do mieszkania chronionego na terenie gminy Zabrze bądź do mieszkania readaptacyjnego, będącego w posiadaniu fundacji.

Powrót do społeczeństwa po wyjściu z więzienia można porównać do sytuacji kryzysowej. Dla zrozumienia tej trudnej sytuacji i tym samym stworzenia efektywnego programu readaptacji społecznej, ważne jest uwzględnienie szerokiego spektrum czynników biologicznych, społeczno-kulturowych i psychologicznych. Program realizowany przez

fundację jest modelem o charakterze integracyjnym łączącym podejście terapeutyczne z resocjalizacyjno-wychowawczym. Podstawowe cele programu to:

- nabycie umiejętności potrzebnych do poruszania się w ogólnie akceptowalnych normach społecznych,
- nabycie umiejętności pomocnych do podejmowania nowych, konstruktywnych ról społecznych,
- rozwinięcie umiejętności poruszania się na rynku pracy.

Warunkiem zgłoszenia się do Fundacji POMOST jest nawiązanie kontaktu telefonicznego lub listownego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności albo pisemne zgłoszenie (zapisanie) podczas zajęć prowadzonych na terenie jednostek penitencjarnych u prowadzącego terapeuty, a na miesiąc przed planowanym opuszczeniem jednostki należy co tydzień potwierdzać chęć przyścia do Ośrodka. Przyjęcie następuje po odbyciu kary pozbawienia wolności z uwzględnieniem regulaminu placówki (ograniczenia dotyczą nieprzyjmowania osób: z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, chorych psychicznie niebędących pod stałą opieką lekarza psychiatry, a także tych, którzy popełnili przestępstwo na tle seksualnym).

Ponadto Fundacja prowadzi Punkt Konsultacyjny dla skazanych, byłych skazanych oraz ich rodzin i bliskich, gdzie można odbyć rozmowę z psychologiem czy skonsultować się z prawnikiem. Ośrodek posiada 25 miejsc dla mężczyzn w pokojach wieloosobowych. Do dyspozycji mieszkańców pozostaje wspólna, duża łazienka, toalety oraz w pełni wyposażona kuchnia. Ponadto ośrodek dysponuje salą, gdzie odbywa się społeczność terapeutyczna, a także zebrania interdyscyplinarne pracowników i osób współpracujących.

Pracownik tut. MOPR – Pani Natalia Daniel – Kozik współpracę z Fundacją „Pomost” rozpoczęła od momentu jej tworzenia na terenie naszej gminy tj. od listopada 2014 r. Współpraca ta polega na:

- przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych z mieszkańcami gminy Zabrze,
- przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych na zlecenie innych gmin,
- przeprowadzanie innych zleconych wywiadów,
- pracy socjalnej, poradnictwie,
- współpracy z asystentami fundacji, pracownikiem PUP oraz kuratorem zawodowym,
- udziale w zebraniach kadry i osób współpracujących gdzie omawiane są bieżące sprawy oraz problemy podopiecznych fundacji,
- nadzorowaniu kwestii przechodzenia mieszkańców fundacji do mieszkania chronionego w Zabrzu – Biskupicach i mieszkania readaptacyjnego w Zabrzu – Mikulczycach.

W każdą ostatnią środę miesiąca odbywa się posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego w skład którego wchodzi kadra Fundacji, pracownik MOPR, pracownik PUP, kurator zawodowy oraz pracownik ZK w Zabrze. W trakcie posiedzenia omawiane są bieżące sprawy mieszkańców, ich postępy.

Współdziałanie pomiędzy MOPR Zabrze a Fundacją „Pomost”, trwające od roku 2014 funkcjonuje również w obszarze pracy z osobami osadzonymi. Pracownik socjalny tut. Ośrodka Pan Artur Kotala współpracuje z pracownikami Fundacji „Pomost” na terenie Zakładu Karnego na rzecz integracji osób osadzonych w Zakładzie Karnym oraz opuszczającym tą placówkę. Współpraca przede wszystkim opiera się na spotkaniach grupowych i indywidualnych z osobami odbywającymi karę pozbawienia wolności. Grupy wsparcia z Fundacją "Pomost" na terenie Zakładu Karnego w Zabrze odbywają się raz w tygodniu w piątki od godz. 10.30 do 12.00.

Praca ma na celu przeciwdziałanie pogłębieniu się zjawiska izolacji i wykluczenia społecznego osób opuszczających Zakład Karny oraz koordynacji działań instytucji i organów udzielających pomocy społecznej w ramach świadczeń z pomocy społecznej oraz pomocy postpenitencjarnej osobom opuszczającym Zakład Karny, a także ich rodzinom.

Współpraca z osadzonymi polega przede wszystkim na przygotowywaniu ich do powrotu do środowiska poprzez różne działania pomocowe. W trakcie spotkań prowadzone jest szeroko rozumiane poradnictwo grupowe ale również indywidualne w zakresie pracy socjalnej, pomocy społecznej dla skazanego i jego rodziny, poradnictwa w sprawie ubiegania się o mieszkania, dotację mieszkaniową, starania się o orzeczenie niepełnosprawności, poradnictwa dot. aktywizacji zawodowej oraz spraw bieżących.

W trakcie spotkań prowadzone są rozmowy na temat podjęcia działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się osadzonych i ich rodzin oraz integracji z środowiskiem otwartym, do podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania bezdomności czy inspirowaniu i promowaniu nowych rozwiązań w zakresie reintegracji ze społeczeństwem. W spotkaniach uczestniczy pracownik socjalny, pracownik Fundacji „Pomost” oraz osoby odbywające karę pozbawienia wolności. Zakład karny udostępnił pomieszczenie, w którym odbywają się spotkania. Grupy są bardzo zróżnicowane, rotacja osób na spotkaniach spowodowana jest min. czynnikami wynikającymi m.in. z wysokości kar pozbawienia wolności, zatrudnieniem czy innymi obowiązkami skazanego, ale są również osoby stale uczestniczące w spotkaniach.

Spotkania, w których uczestniczy od 5 do nawet 15 osób, mają charakter swobodny, gdyż zostało ustalone, że wszyscy zwracają się do siebie po imieniu, a w ich trakcie można wypić kawę czy herbatę. Przy okazji Świąt Bożego Narodzenia czy Świąt Wielkanocnych

organizowane są spotkania i dla wielu skazanych są one bardzo ważne, szczególnie dla tych osób, którzy nie mają rodziny, bliskich.

Często w ramach grupy przeprowadzane są gry i zabawy, które mają na celu rozluźnienie atmosfery, pożartowania, oderwania skazanych od problemów dnia codziennego. Ma to również na celu naukę pracy w grupie czy przełamywania barier osób wycofanych, mających trudności w komunikacji interpersonalnej do pokonywania swoich słabości.

Na spotkaniach są ustalane zasady, a najważniejszą jest ta, która zastrzega przekazywanie informacji ze spotkań wśród innych skazanych, gdyż wtedy nie ma możliwości swobodnego rozmawiania na trudne tematy, niejednokrotnie bardzo osobiste.

Osoby uczestniczące w grupach wsparcia po opuszczeniu zakładu karnego często trafiają do Ośrodka Readaptacyjnego Fundacji „Pomost” w Zabrze, gdzie nabywają umiejętności potrzebnych do poruszania się w ogólnie akceptowalnych normach społecznych, nabywają umiejętności pomocnych do podejmowania nowych, konstruktywnych ról społecznych, rozwijają umiejętności poruszania się na rynku pracy czy w konsekwencji podjęcia pracy zawodowej.

W wielu przypadkach mieszkanie readaptacyjne jest jedyną możliwością po opuszczeniu zakładu karnego, aby nie stać się osobą bezdomną.

Biorąc pod uwagę prawie 4-letnie doświadczenie wynikające ze współpracy z Fundacją „Pomost” można stwierdzić, iż wielu byłych mieszkańców (nierzadko osób bezdomnych od lat) dzięki realizacji programu readaptacji i wsparciu ze strony tutaj. Ośrodek uzyskało samodzielne mieszkania (socjalne bądź wynajem), nie powróciło do nałogu i radzi sobie z funkcjonowaniem w społeczeństwie. Ponadto współpraca z oddelegowanym dla Fundacji pracownikiem PUP ułatwia mieszkańcom znalezienie pracy poprzez dobieranie dla nich indywidualnych ofert zatrudnienia czy rozmów z pracodawcami, którzy są gotowi dać szansę osobom po wyrokach.

Współpraca tutejszego Ośrodka z fundacją „Pomost” przynosi pozytywne efekty, dlatego będzie kontynuowana i rozwijana.